

nokrotnie presja środowiska była tak wielka, że przekraczała możliwości wyrównawcze organizmu. Manifestowało się to licznymi zachorowaniami i upadkami. Doraźnie sytuację poprawić można poprzez ocieplenie dobrymi materiałami termoizolacyjnymi, dogrzewaniem, zwiększeniem obsady, starannym wietrzeniem za pomocą sprawnie działających urządzeń wentylacyjnych (2). Radykalnym środkiem zaradczym dla poprawy stanu zoohigieny w Polsce będzie ściśła współpraca zoohigienisty z projektantem już w trakcie powstawania wstępnego planu budynku inwentarskiego. Wtedy to prawidłowo obliczony bilans cieplny przyszłego pomieszczenia spowodować musi zastosowanie właściwych materiałów budowlanych i właściwej konstrukcji, a w rezultacie powstanie pomieszczenia będącego urządzeniem do kształtowania mikroklimatu.

Rozwijając myśli zawarte w niniejszych ustaleniach można wysunąć następujące postulaty:

1. Należy stworzyć własną koncepcję produkcji zwierzęcej przystosowaną do naszych warunków klimatycznych i ekonomicznych.

2. Należy zorganizować badania nad prototypem obiektu inwentarskiego przed upowszechnieniem, który mógłby służyć jako wzorzec przyszłościowy rozwiązań technicznych, zgodnie ze specyfiką produkcji.

3. Należy podjąć badania w fazie eksploatacji budynku.

4. Należy podjąć szerokie badania w zakresie efektywności ekonomicznej inwestycji budynków inwentarskich.

Piśmiennictwo

1. Janowski T. M.: *Metodyka badań zoohigienicznych*, WSR Kraków, 1968.
2. Janowski T. M.: *Zoohigiena*, PWN, Warszawa-Kraków, 1971.
3. Płoński W.: *Projektowanie budynków inwentarskich z uwzględnieniem wymogów fizyki budowlanej*. Mat. szkoleniowe dla projektów inwentarskich, Warszawa 1971.

Adres autora: mgr Andrzej Rabenda, Zielona Góra, ul. Wrocławska 28.

FIZJOLOGIA I FIZJOPATOLOGIA

BOGUMIŁA PIETRZAK, TADEUSZ ŻARSKI

Dieta Halwera jako podstawa do oznaczania niedoborów witaminowych u ryb

Instytut Fizjologii Zwierząt Wydziału Weterynarii SGGW w Warszawie

Dyrektor: prof. dr J. MAZURCZAK

Ilościowe i jakościowe niedobory mineralno-witaminowe, niewłaściwe proporcje poszczególnych składników i nieprawidłowe ich zbilansowanie oraz idące z nimi w parze zaburzenia gospodarki mineralno-witaminowej opóźniają rozwój gospodarki rybnej.

Przy zwiększonej intensyfikacji produkcji ryb problem ten staje się coraz bardziej istotny zarówno z punktu widzenia zdrowotności jak również efektów ekonomicznych. Pobieżna nawet analiza dawek pokarmowych stosowanych w żywieniu ryb pozwala przypuszczać, że wiele schorzeń, których zdiagnozowanie następcza dużo trudności, jest niczym innym jak zespołem objawów związanych z niedoborem witamin i składników mineralnych. Specyfika hodowli ryb nie pozwala w sposób dokładny określić czy schorzenie, z którym mamy do czynienia w danym przypadku jest ściśle wywołana niedoborem witaminowym lub mineralnym — czy też jest pochodzenia bakteryjnego, czy toksycznego.

Z dotychczasowych danych wiadomym jest, że wszystkie badania nad niedoborami witaminowo-mineralnymi prowadzone były przy za-

stosowaniu diety częściowo syntetycznej (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). W 1957 r. Halwer podał skład diety w oparciu, o którą prowadził badania nad zapotrzebowaniem witaminowym i objawami ich niedoborów u pstrągów i lososi.

Skład diety podano w tab. 1 i 2.

W przyrządzaniu tej diety postępowano w sposób następujący: krystaliczne witaminy, sproszkowana alfa-celulozę i aminokwasy podane w tab. 1. mielono w młynie kulowym. Mieszanke tę nasycono następnie gorącym roztworem żelatyny, który stygnąc zespałał wszystkie elementy. Masę tę następnie granulowano. Żelatynowa osłonka w znacznym stopniu zmniejszała rozpuszczalność granulatu w wodzie. Tak przygotowana dieta odpowiada specyficznym warunkom zadawania karmy rydom.

Przy użyciu tej diety Halwer był w stanie utrzymać przy życiu, nie obserwując żadnych zaburzeń rozwojowych, ryby w ciągu 3 lat. W okresie tym ryby dwukrotnie przystąpiły do tarła. Uzyskane potomstwo nie wykazywało żadnych odchyśleń od normy, a przeżywalność wylęgu wynosiła 66,6%.

Dalsze badania Halwera w oparciu o tę dietę prowadziły do określenia objawów niedoborów poszczególnych składników koniecznych dla życia pstrągów i lososi. Badania te prowadził dro-

Tab. 1. Skład diety Halwera

Składniki	Części	Mieszanka mineralna		Mieszanka witaminowa	
		składniki	Ilość	składniki	Ilość
Kazeina wolna od wit	54	miesz. nr 2 wg Farmakopei USA	100g	Beta-karoten	1,2mg
Żelatyna oczyszczona	15	chlórek glinu	10mg	Wit. D ₃	0,0045mg
Ocz. olej kukurydziany	9	siarczan cynku	375mg	Wit. E	40mg
Dekstryna	8	chlórek miedzi	11mg	Wit. K	4mg
Alfa-celuloza sproszkow.	9	jodek potasu	17mg	Wit. B ₁	6mg
D-L metionina	1	siarczan magnezu	80mg	Wit. B ₂	20mg
L-tryptofan	0,5	chlórek kobaltu	105mg	Wit. B ₆	4mg
Mieszanka mineralna	4			Wit. B ₁₂ kryst.	0,009mg
Mieszanka witaminowa				Wit. C	200mg
				Wit. PP	80mg
				Biotyna	0,6mg
				paniotenian wapnia	28mg
				Trozytol	400mg
				Kwas foliowy	15mg
				Chlórek choliny	800mg
				Kwas para-amino-benzoowy	40mg

Poszczególne ilości witamin odniesione do ilości dodawanych do 100 g wszystkich składników. Skład mieszanki witaminowej można zmienić zależnie od badanej witaminy

gą eliminacji poszczególnych składników witaminowych diety. W wyniku tych badań określili objawy niedoborów jak i zapotrzebowanie następujących witamin: B₁, B₂ choliny, kwasu para-aminobenzoowego, B₁₂, witaminy C.

Badania nad zapotrzebowaniem witaminowym u karpia w oparciu o dietę Halwera prowadzone były w szeregu pracowniach Stanów Zjednoczonych i Japonii.

Tab. 2. Skład mieszanki nr 2 wg Farmakopei USA XII

Składniki	Części	W przeliczeniu na 100g mieszanki
Chlórek sodu	1,73	4 380 g
Siarczan magnezu	5,45	13 680 g
Fosforan sodu II zasadowy	3,47	8 730 g
Fosforan potasu	9,54	23 920 g
Fosforan wapnia II zasadowy	5,40	13 550 g
Cytrynian żelazowy	1,18	3 000 g
Mleczan wapnia	13,00	32 740 g

Badania nad witaminą B₁ w oparciu o dietę Halwera prowadził Aoe i wsp. (2, 3) w 1967 r. hodując karpie przez 16 tygodni z wyłączeniem witaminy B₁. W wyniku tych badań doszedł do wniosku, że witamina B₁ nie jest absolutnie konieczna w żywieniu karpia. Ogino (7) hodował na diecie Halwera narybek karpia uzyskując typowy stan hypowitaminozy przy wyłączeniu witaminy B₂. Podobne badania nad witaminą B₂ w oparciu o wymienioną dietę prowadził Aoe i wsp. (2, 3) uzyskując identyczne wyniki z Ogino.

Badania Aoe i Ogino (1, 2, 3, 7) świadczą, że dieta Halwera może być w pełni wykorzystana do badań nad potrzebami witaminowymi u karpia.

Badania w oparciu o tę dietę wykluczyły możliwość wystąpienia hyperwitaminoz z grupy witamin rozpuszczalnych w wodzie.

Notowano tylko objawy hypowitaminoz tej grupy. Przeciwnie sprawa wygląda odnośnie witamin rozpuszczalnych w tłuszczach, chociaż

doniesienia na ten temat są dość fragmentaryczne, wskazują jednak na to, że mogą wystąpić hypo jak i hyperwitaminozy.

Piśmiennictwo

1. Aoe J., Masuda A.: J. Japan Soc. Sci. Fisheries 33, 674, 1967.
2. Aoe J., Masuda A., Takeda T.: J. Japan Soc. Sci. Fisheries 33, 681, 1967.
3. Aoe J., Masuda A., Saito J., Kawamo T.: J. Japan Soc. Sci. Fisheries 33, 355, 1967.
4. Halwer J. E.: J. Nutr. 62, 255, 1957.
5. Halwer J. E.: U. S. Trout News 8, 1961.
6. Hashimoto T., Okaici T.: Nutrition of Fish and Feedstuffs for Fish Culture, Revised Edition La Roche, 1969.
7. Ogino T.: J. Japan Soc. Sci. Fisheries 1967.
8. Kitamura W.: J. Japan Soc. Sci. Fisheries 33, 1120, 1967.

Adres autora: Bogumiła Pietrzak, Warszawa 36, ul. Chełmska 18 b m. 65.

SELIMOW M. A., KLUJEW A. W., GULEW M. A., SMOLNIKOWA A. W., AKSIONOWA T. A.: Powstawanie przeciwciał neutralizacyjnych u zwierząt uodpornianych doustnie komórkową szczepionką przeciwściekliznowa. (Tworba virusneutralizacyjnych protilatok u zwierat immunizowanych peroralne bunkovou antirabickou vakuinou). Veterinarstvi, 22, 5, 201—203, 1972.

Po zastosowaniu doustnym szczepionki ze szczepu enterotropowego Sad-Wnukowo (3 × 1 ml p.o. w odstępach tygodniowych) wykazano wystąpienie u świńek morskich, chomików i psów pojawienie się przeciwciał neutralizacyjnych.

J.

CSONTOS L., SZENT-IVANYI T.: Wyniki badania epizootologicznego i rozpoznawczego przy wirusowej biegunce u prosiąt. (Jarvanytoni es diagnostikai virsagalatok a malacok virusos hasmeneserol). Magyar Allatorvosok Lapja, 1971 1/5 (wg ref. Veterinarstvi XXII, 5, 217, 1972).

Autorzy wyosobnili przy transmisyjnym zapaleniu żołądka i jelit prosiąt z węzłów chłonnych na hodowli komórek nerek prosiąt 3 szczepy wirusa TGE. Wirus wytwarzał syncytia obejmujące 3—5 komórek. Przy przeszczepie na hodowlę komórek tarczycy prosiąt efekt cytopatogeny był wyraźniejszy i prowadził do rozpadu hodowli. Szczep prototypowy okazał się wrażliwy na chloroform, w mniejszym stopniu na trypsynę i pH=3 oraz serologicznie jednaki ze szczepem amerykańskim TGE (Purdue).

U rekonwalescentów stwierdzono dodatnie miano przeciwciał seroneutralizacyjnych.

J.